

ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Εἰς τὸν πρόλογον τῆς δημοσιευθείσης ἐν τῇ *Ἑστία* περὶ Παπουλάκη πραγματείας λόγον ποιούμενος περὶ τῆς ἀτελείας τῶν μέσων τῆς συναγωγῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν πηγῶν, ἐξ ὧν ἀρύσονται τὴν ὕλην τῶν Χρονικῶν τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνος ἔγραψον ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Ἐνδέχεται νὰ ὑπέπεσα εἰς τινὰς ἀνακριθείας τὰ ἀνυπολόγητα ὅμως μᾶλλον περὶ τὰς λεπτομερείας ἢ περὶ τὰ οὐσιώδη καὶ τὰ κυριωδέστερα. Ἄλλ' ἡ ἐξέλεξις καὶ ἐπανόρθωσις τῶν ἀκουσίων τούτων σφαλμάτων μου θὰ παράσχη ἀφορμὴν ἴσως εἰς τοὺς εἰδημονεστέρους μου νὰ ἐργασθῶσι φιλοτιμῶς πρὸς καθορισμὸν ἀκριβέστερον τῶν ἱστορικῶν γεγονότων.»

Μετ' εὐχαριστήσεως βλέπω ὅτι ἡ ἐπιθυμία μου αὕτη ἤρχισεν ἤδη νὰ πραγματοποιηθῆται. Ὁ κ. Ἰωάννης Ν. Πήλικας δι' ἀβρόφρονος ἐπιστολῆς του εὐχρηστῆθη νὰ μοὶ πέμψῃ ἀπόσπασμα τῶν ἀνεκδότων ἀπομνημονευμάτων τοῦ θεοῦ του Σπυριδῶνος Πήλικ, καθηγητοῦ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν διατελοῦντος. Ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος τούτου ἐμφαίνεται ὅτι ὑπέπεσα εἰς μικρὰν ἀνακριθείαν γράψας εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τῆς πραγματείας μου ὅτι ἡ κατὰ τοῦ Παπουλάκη κατηγορία σιωπηρῶς ἀνεστάλη, διότι ἀπενεμήθη εἰς αὐτὸν ἀπεναντίας πλήρης χάρις ἀνακριθῶς ὅμως ἐπίσης φέρεται ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν ὅτι ἐστάλη εἰς περιορισμὸν ἐν τῇ μονῇ τῆς Θήρας, διότι ὁ μοναχὸς περιωρίσθη εἰς τὴν ἐν Ἀνδρῶν μονῇ τῆς Παναχράντου.

Τ' ἀποσπάσματα ταῦτα ὡς περιέχοντα πολλὰς περιέργους πληροφορίας περὶ τῶν σκέψεων τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλείσεως ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Παπουλάκη καὶ τὴν ἑτέραν σύγχρονον τοῦ ἱεροποστόλου Κίγκ, κρίνω καλὸν νὰ δημοσιεύσω εἰς τὴν *Ἑστία*, ἄκρας χαίρων διότι ἐγενόμην ἀφορμὴ νὰ γνωσθῆ ὅτι ὑπάρχουσι ἀνεκδότα ἀπομνημονεύματα ἀνδρὸς σοφοῦ διαπρέψαντος ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ πολιτικῇ, δυνάμενα νὰ διαφωτίσωσι πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς σπουδαιστάτης διὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν περιόδου ἐκείνης καὶ εὐχόμενος νὰ μὴ μεινωσιν ἐπὶ πολὺ εἰσέτι ἀδημοσίευτα.

Χαραλάμπης Ἀννίνος.

... Ἀπ' ἀρχῆς, ὅτε ἐσύστησα τὰ κακουργιοδικεῖα καὶ ἤρχισαν τὰς ἐργασίας των ἀνεφέρα περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Παπουλάκη εἰς τὸν Βασιλέα, τοῦ ἔδειξα τὴν βεβαιότητα σχεδὸν τῆς ἀθώωσώς του ἀπὸ τοὺς ἐνόρκους, καὶ διότι οἱ μάρτυρες δὲν θὰ ἐμαρτύρουν, καὶ διότι οἱ συνένοχοι ὅλοι ἀμνηστεύθησαν, καὶ διὰ τὰς προλήψεις τοῦ κόσμου διὰ τὴν βεβαιότητα ταύτην καὶ εἰς τὸ πρὸ ἐμοῦ συστηθὲν κακουργιοδικεῖον εἶχεν ἀναβληθῆ ἡ δίκη των ἐπίτηδες ἀπὸ τὸν Εἰσαγγελέα· ὅτι καὶ τώρα ἔπρεπε νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸ αὐτὸ μέτρον, ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἐξόδων τῆς δίκης, δύο ἢ τρεῖς χιλιάδες δραχμῶν, εἶμαι συστηματικῶς ἐναντίως εἰς τοιαύτας ἐπίτηδες ἀναβολάς, αἱ ὁποῖαι βλάπτουν τὴν ὑπόληψιν τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς Εἰσαγγελίας. Ὅθεν καὶ

προφορικῶς τὸν ἐδῶ Εἰσαγγελέα καὶ τὸν Εἰσαγγελέα τῶν Πρωτοδικῶν Ναυπλίας παρήγγειλα γενικῶς νὰ μὴ ζητοῦν ἀναβολὰς χωρὶς λόγον, στηριζόμενον εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως... Ὅθεν καὶ προτίτερα τὸ Ὑπουργεῖον ἔκλινε νὰ δώσῃ τὴν ἀμνηστείαν, ἀλλ' ἀφ' οὗ δικάσθη ἀπὸ τὸ Πλημμελειοδικεῖον διὰ τὴν χωριστὴν πράξιν, διὰ τὴν ὁποῖαν καὶ χωριστὰ εἶχε παραπεμφθῆ ἀπὸ τὸ ἀρμόδιον συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν, καὶ καταδικασθῆ, ὡς εἶναι πιθανώτατον, διότι ἀν' ἐδίδοτο προτοῦ, θὰ ἐξήρχετο τῆς φυλακῆς ὁ Παπουλάκης καὶ ἐγενοντο νέοι κίνδυνοι διαταραξέως τῆς κοινῆς τάξεως. Ἐγὼ ὅμως ἤμουν γνώμης καὶ διὰ τὸ πλημμέλημα νὰ ἀμνηστευθῆ. Παρῆλθεν ἀρετὸς καιρὸς καὶ ἐλησπρόνησεν ὁ κόσμος τὸ κακόν, ἀλλὰ τώρα ὅτε ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἐνεργεῖ τόσα ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδόξου Θρησκείας, ὑπὲρ τοῦ κλήρου καὶ τῶν Χριστιανῶν, ἡμεῖς νὰ δικάζωμεν διὰ θρησκευτικὸν λόγον ἕνα ἱερωμένον, μοὺ ἐφαίνετο ἀντιπολιτικόν. Ὁ Βασιλεὺς δὲν ἦτο ἐναντίος, ἀλλ' ἐφοβείτο τὰς συνέπειας τῶν ῥαδιουργιῶν τοῦ Παπουλάκη καὶ τῶν πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅσοι ὡς ἀφορμὴν ταραχῶν καὶ ἀντιπολιτεύσεως λαμβάνουν τὰ θρησκευτικὰ. Ἀντίταπτον τὴν μεταβολὴν τῶν καιρῶν, ὅτι σήμερον οἱ Εἰσαγγελεῖς τοῦ Βασιλέως νὰ κατηγοροῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἕνα κληρικὸν εἶναι ἡ κυρία καὶ οὐσιώδης ἐποψίς. Μεγαλοφρονοῦσα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δύναται νὰ περιφρονήσῃ τὰς μικροραδιουργίας. Ἐπειτα ἡ Ἱερά Σύνοδος ἠδύνατο νὰ τὸν τιμωρήσῃ πνευματικῶς, κλείουσα αὐτὸν εἰς ἕνα μοναστήρι. Ἐφοβείτο ὁ Βασιλεὺς μὴ ἡ ἀμνηστεία περιλαμβάνῃ καὶ τὸ πνευματικὸν ἀμάρτημα. Εἰς τὸ αὐτὸ ζήτημα ἐπανῆλθον πλέον παρὰ μίαν φοράν, ἔλαβε μέρος καὶ ἡ Βασιλισσα, ἡ ὁποία ἀπ' ἀρχῆς ἦτο ὑπὲρ, τέλος τὸν κατέπεισε.

Μὲ εἶπε λοιπὸν νὰ τὸ φέρω εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Ἄλλ' εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὅλοι ἦσαν ἐναντίοι· ἤθελον νὰ δοθῆ ἕνα παράδειγμα. Βλέπων αὐτοὺς ἀκαταπίεστους ἀπεφάσισα καὶ ἔστειλα εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον τὴν αἴτησιν παραπομπῆς εἰς ἄλλο δικαστήριον, τὴν ὁποῖαν μοῦ διεύθυναν οἱ Εἰσαγγελεῖς, διότι εἰς Πάτρας ὅπου ἐμελλε νὰ δικάσθῃ ἐφοβοῦντο ταραχάς. Ἀλλὰ ἔφερα ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, καθόσον ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους νομοῦ ἐξεφράζοντο φόβοι διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην... Ἄλλ' εἰς μάτην τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀπ' ἐναντίας, προτεινόντος τοῦ Παΐκου, μ' ἐσύστανε νὰ δώσω τὴν χάριν εἰς τὸν Κίγκ. Καὶ διὰ νὰ πεισθῶ μοῦ ἔστειλε ὅλην τὴν ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν Μάρς τὸν ἀπεσταλμένον τῆς Ἀμερικῆς ἡ αὐθάδεια τοῦ Μάρς ἦτο ἴση μὲ τὴν

ἀμάθειάν του. Ἐλεγε λοιπὸν ὁ Πάϊκος, πληροφορούμεθα ὅτι ὁ τωρινὸς Πρόεδρος ἀπεδοκίμασε τὸν τρόπον τοῦ Μάρς, εἶναι λοιπὸν συνετὸν νὰ κλείσωμεν αὐτὴν τὴν πληγὴν καὶ αὐτοθελήτως νὰ δώσωμεν τὴν χάριν, κατόπιν δὲ καὶ τὴν ἀποζημιώσιν διὰ τὸ οἰκόπεδόν του. Ἐγὼ ἐναντιονόμην διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Εἰς τὰς σημερινὰς περιστάσεις νὰ ἰκανοποιούμεν τὸν Ἀμερικανὸν Κίγκ διὰ ἐξύβρισιν τῆς θρησκείας μας καταδικασθέντα, καὶ νὰ δικάζωμεν τὸν Παπουλάκην δὲν εἶναι διόλου πολιτικόν. Ἦτο καὶ ἄτοπον, ἐγὼ, δικηγόρος ἄλλοτε τοῦ Κίγκ ἐνώπιον ὄλων τῶν δικαστηρίων, νὰ εἶμαι καὶ ὑπουργὸς τῆς χάριτός του. Θὰ ἐφαίνετο ἔργον μερικόν, προσωπικῶν σχέσεων, καὶ ὄχι πολιτικῆς ἀνάγκης καὶ φρονήσεως. Ἐπανῆλθεν ὅμως πολλὰκις τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ μάλιστα ὅταν ἠκούσθη ὅτι ἐτοιμάζετο νὰ ἔλθῃ εἰς Πειραιᾶ νέος τῆς Ἀμερικῆς ἀπεσταλμένος. Ἦναγκάσθη λοιπὸν νὰ φέρω τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τὴν γνωμοδότησιν εἰς τὸν Βασιλέα. Ὅταν ὅμως μ' ἐρώτησε τὴν γνώμην μου, τοῦ εἶπα διὰ ποίους λόγους εἶμαι ἐναντίος. Ἦλθε καὶ ἡ Βασίλισσα. Μὲ εἶπε: Δὲν σοῦ συγχωρῶ ποτὲ ὅτι ὑπερασπίσθης τὸν Κίγκ.»—Ἄλλὰ ἀπήντησα, εἰς τὸ Βασιλείον τοῦ Ὁθωνος κανεὶς δὲν πρέπει νὰ στερεῖται ὑπερασπίσεως νομίμου.—Τί θέλουσιν αὐτοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ἄς κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Μωαμεθανούς, τοὺς Εἰδωλολάτραις, ὄχι εἰς ἡμᾶς. Σπεύρουσιν ζιζάνια, ὄχι ἀλήθειαν.—Τὸ ἱερόν τῆς ὑπερασπίσεως διακρίνει τὰς εὐνομούμενας Κυβερνήσεις, καὶ ἐκεῖνον, ὅστις εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ ἔθνους μου, ἔφερε τὰς παρηγορίας τῶν συμπολιτῶν του, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἐγκαταλείψω.

Ἐλεγα εἰς τὸν Βασιλέα: Ἦ πρότασις τοῦ Ὑπουργείου στηρίζεται εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν ἐξωτερικῶν σας σχέσεων, ἀλλ' αἰ ἐσωτερικαὶ σχέσεις εἶναι τὸ οὐσιώδες. Ἄς ἔλθῃ ἡ ξένη ἀπάντησις καὶ τότε, ἂν ἐνδώσῃ ὁ Βασιλεὺς, ὅλοι θὰ τὸ θεωρήσουν ἔργον ἀνάγκης καὶ δὲν θὰ πέσῃ ἡ κατηγορία εἰς τὸν Βασιλέα.

Ἦ Βασίλισσα κυρίως, ἀλλὰ καὶ ὁ Βασιλεὺς ἦτο μὲ τὴν γνώμην μου.

Ἀφ' οὗ ἤρχισε τὸ ἐξω κίνημα καὶ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἐνέδωσε πλέον εἰς τὴν χάριν τοῦ Παπουλάκη. Ἐγίνε λοιπὸν καὶ αὐτὴ πλήρης καὶ ἐστάλη κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁ Παπουλάκης εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Σαντορίνης.

Τότε πλέον καὶ ἐγὼ ἄλλαξα γνώμην διὰ τὸν Κίγκ. Εἰς τὸν γενικὸν ἐνθουσιασμόν ὄλων τῶν Ἑλλήνων, ὅταν ἔπνεεν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐλευθερίας, τὸ ὅποιον ἔφερεν εἰς τὴν Αἴγινα τὸν Κίγκ μὲ τὰ βοηθήματα τῶν Ἀμερικανῶν, ἐν ᾧ ἡ Ἑλλάς ἐφαίνετο ἐγκατα-

λελειμμένη ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Εὐρώπης, καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν κοινὴν γνώμην τῶν λαῶν προκατειλημμένη, ἀπὸ τὴν ἀντιπάθειάν των ἐναντίον τῆς Ῥωσσίας, καὶ ἐπομένως ἔστρεφε τὰ βλέμματά της παντοῦ ζητοῦσα βοηθὸν κανένα τοῦ δικαίου της, ἔπρεπε καὶ τὴν Ἀμερικὴν νὰ ἰκανοποιήσωμεν καὶ νὰ παύσωμεν μίαν ἀφορμὴν νὰ φωνάζουν οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος ὅτι δὲν εἶμεθα ἀνεξίθρησκοι.

... Ἐνα πρῶτ' ὁ Γ. Τερτζέτης μὲ εἶπεν ὅτι ὁ Κίγκ σήμερον ἑορτάζει τὴν ἑορτὴν τοῦ Βάσιγκτων. Ἀμέσως συνέλαβα τὴν ἰδέαν νὰ τοῦ δοθῇ αὐθήμερόν ἡ χάρις· ἐπῆγα εἰς τὸν Βασιλέα, ἀλλὰ ἐργαζόμενος μὲ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, ὡς τότε ἐσυνέβαινε, ὅλην τὴν ἡμέραν, μὲ εἶπε κατ' ἀρχὰς νὰ περιμένω, ἔπειτα νὰ ἐπιστρέψω, καὶ πάλιν μοῦ προσδιώρισε τὴν τρίτην ὥραν, τὴν τρίτην φορὰν ἀπόγευμα πλέον μὲ εἶπεν ὅτι δὲν εὐκαιρεῖ. Ἐλυπήθην ὅτι ἔχασα τὴν καλὴν εὐκαιρίαν καὶ δυσαρεστηθεὶς ὅτι δὲν μὲ ἐδέχθη, δὲν ἐπῆγα τὴν ἐπαύριον. Ὁ Βασιλεὺς μὲ προσεκάλεσε τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ ὅταν τοῦ εἶπα τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὅποιον εἶχα ἔλθῃ τὴν πρώτην ἡμέραν.—᾿Ω, εἶπε, καὶ ἐκτύπησε τὸ κεφάλι του, διατὶ νὰ μὴ ἐμβης, νὰ ἐπιμείνης νὰ μοῦ εἴπῃς ὅτι εἶχες κατεπέιγους ἀνόθεσιν;—Τὸν ἄρεσεν ὁ στοχασμὸς νὰ συνδέσωμεν τὴν χάριν μὲ τὴν ἑορτὴν τοῦ Βάσιγκτων...

Συνήνεσε καὶ ὁ Βασιλεὺς νὰ δοθῇ τοῦλάχιστον τώρα ἡ χάρις. Ἦτο παρούσα καὶ ἡ Βασίλισσα καὶ σύμφωνος.—᾿Ολα καλά, εἶπεν, ἕνα μόνον εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν εἶναι ἀνάρμοστον, σὺ νὰ δώσῃς τὴν ἀμνηστειάν σὺ ὁ ὑπερασπιστὴς του. Ξεύρεις; ὁ κόσμος δὲν σὲ ἐσυγχώρησεν ἀκόμη διότι τὸν ὑπερασπίσθης, καὶ ὅταν ἐδόθη ἡ ἀμνηστειὰ τοῦ Παπουλάκη εἶπεν, ἀμνηστεύει τὸν Παπουλάκην ὁ ὑπερασπιστὴς τοῦ Κίγκ!—Νομιζῶ ὅτι ὄχι τὸ κοινὸν ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγοι. Ὁμολογῶ ὅμως τὸ ἄτοπον ἐγὼ νὰ δώσω τὴν χάριν. Καὶ ἂν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ μνήμη, μόνος μου τὸ ἀνεγνώρισα πρὸ καιροῦ ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ πολιτικὸν καὶ ἀνγκαιὸν τῆς χάριτος εἶναι ἀναντίρρητον, παρακαλῶ τὸν Βασιλέα νὰ λάβῃ πρόνοιαν διὰ νὰ δοθῇ εἰς ὅλην τὴν ἐντέλειαν. Εἶχεν ὀλίγον ἀπομακρυνθῇ ἡ Βασίλισσα. Μὲ ζωηρότητα ἀμέσως εἶπεν.—᾿Οχι, ὄχι, δὲν κάμνει Βασιλεῦ!... Ὁ δὲ Βασιλεὺς εἶπεν—Ἄλλὰ, καὶ δὲν εἶναι λόγος σπουδαῖος παραιτήσεως.—...

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΗΛΙΚΑΣ

Δύναται τις νὰ καταστῇ ἀγαπητὸς εἰς πᾶσαν ἡλικίαν μεταχειριζόμενος τὰ ἀρμοζόντα εἰς ἐκάστην ἡλικίαν μέσα. Ἐν τῇ νεότητι διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀφικνεῖται τις εἰς τὴν καρδίαν, ἐν τῷ γήρατι διὰ τῆς καρδίας ἀφικνεῖται εἰς τὰς αἰσθήσεις.